

Problemy glebowej klasyfikacji gruntów w procesie gospodarowania przestrzenią

Jacek Niedźwiecki, Adolf Jankowski

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach
Polskie Stowarzyszenie Klasyfikatorów Gruntów

Puławy, 26.10.2017

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych

Dz.U. 2017 poz. 1161

Art. 1. Ustawa reguluje zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej gruntów.

Art. 2. 1. Gruntami rolnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty:

- 1) określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne;
- 2) pod stawami rybnymi i innymi zbiornikami wodnymi, służącymi wyłącznie dla potrzeb rolnictwa;
- 3) pod wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych budynkami mieszkalnymi oraz innymi budynkami i urządzeniami służącymi wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu;
- 4) pod budynkami i urządzeniami służącymi bezpośrednio do produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny, stosownie do przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych;

- 5) parków wiejskich oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym również pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi;
- 6) rodzinnych ogrodów działkowych i ogrodów botanicznych;
- 7) pod urządzeniami: melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych, zaopatrzenia rolnictwa w wodę, kanalizacji oraz utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi;
- 8) zrekultywowane dla potrzeb rolnictwa;
- 9) torfowisk i oczek wodnych;
- 10) pod drogami dojazdowymi do gruntów rolnych.

2. Gruntami leśnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty:

1) określone jako lasy w przepisach o lasach;

2) zrekultywowane dla potrzeb gospodarki leśnej;

3) pod drogami dojazdowymi do gruntów leśnych.

3. Nie uważa się za grunty rolne gruntów znajdujących się pod parkami i ogrodami wpisanymi do rejestru zabytków.

Art. 3. 1. Ochrona gruntów rolnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nierolnicze lub nieleśne;
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej, powstającym wskutek działalności nierolniczej i ruchów masowych ziemi;
- 3) rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze;
- 4) zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- 5) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

2. Ochrona gruntów leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczania ich na cele nieleśne lub nierolnicze;
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi;
- 3) przywracaniu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- 4) poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- 5) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Ograniczanie przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne

Art. 6. 1. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej.

2. Przy budowie, rozbudowie lub modernizacji obiektów związanych z działalnością przemysłową, a także innych obiektów budowlanych należy stosować takie rozwiązania, które ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty.

Art. 7. 1. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, wymagającego zgody, o której mowa w ust. 2, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

1a.2) Przepisu, o którym mowa w ust. 1, nie stosuje się do terenów, dla których miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego nie sporządza się.

2. Przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne:

1) gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I–III – wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, z zastrzeżeniem ust. 2a,

2) gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa – wymaga uzyskania zgody *Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa* lub upoważnionej przez niego osoby,

**2a. Nie wymaga uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi
przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki
rolne klas I–III, jeżeli grunty te spełniają łącznie następujące warunki:**

- 1) co najmniej połowa powierzchni każdej zwartej części gruntu zawiera się w obszarze zwartej zabudowy;
- 2) położone są w odległości nie większej niż 50 m od granicy najbliższej działki budowlanej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2016 r. poz. 2147 i 2260 oraz z 2017 r. poz. 624 i 820);
- 3) położone są w odległości nie większej niż 50 metrów od drogi publicznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1440, 1920, 1948 i 2255 oraz z 2017 r. poz. 191);
- 4) ich powierzchnia nie przekracza 0,5 ha, bez względu na to, czy stanowią jedną całość, czy stanowią kilka odrębnych części.

3. Wyrażenie zgody, o której mowa w ust. 2 pkt 1, 2 i 5, następuje na wniosek wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Do wniosku dotyczącego gruntów leśnych stanowiących własność Skarbu Państwa wójt (burmistrz, prezydent miasta) dołącza opinię dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, a w odniesieniu do gruntów parków narodowych – opinię dyrektora parku.

Art. 8. 1. Przepisów art. 7 nie stosuje się do okresowego, na czas nie dłuższy niż 10 lat, wyłączenia gruntów z produkcji w zakresie niezbędnym do:

1) podjęcia natychmiastowych działań interwencyjnych niezbędnych do zwalczania klęsk żywiołowych i ich następstw, jak również usuwania następstw wypadków losowych;

2) poszukiwania lub rozpoznawania węglowodorów, węgla kamiennego, węgla brunatnego, rud metali, z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych.

Rozdział 3

Wyłączanie gruntów z produkcji rolniczej lub leśnej

Art. 11. 1. Wyłączenie z produkcji użytków rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego, zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb, oraz użytków rolnych klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego, a także gruntów, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2–10, oraz gruntów leśnych, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne – może nastąpić po wydaniu decyzji zezwalających na takie wyłączenie.

Art. 12. 1. Osoba, która uzyskała zezwolenie na wyłączenie gruntów z produkcji, jest obowiązana uiścić należność i opłaty roczne, a w odniesieniu do gruntów leśnych – także jednorazowe odszkodowanie w razie dokonania przedwczesnego wyrębu drzewostanu. Obowiązek taki powstaje od dnia faktycznego wyłączenia gruntów z produkcji.

7. Należność za wyłączenie z produkcji 1 ha gruntów rolnych wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 1, 3 i 5 wynosi:

Grunty orne i sady, pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi		Łąki i pastwiska trwałe, pod budynkami i urządzeniami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych oraz pod zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi, w tym pod pasami przeciwwietrznymi i urządzeniami przeciwerozyjnymi	
klasa	należność (w zł)	klasa	należność (w zł)
wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego			
I	437 175	Ł i Ps I	437 175
II	378 885	Ł i Ps II	361 398
IIIa	320 595	Ł i Ps III	291 450
IIIb	262 305		
wytworzone z gleb pochodzenia organicznego			
IVa	204 015	Ł i Ps IV	174 870
IVb	145 725	Ł V	145 725
V	116 580	Ps V	116 580
VI	87 435	Ł i Ps VI	87 435

Art. 4. pkt 8

Gleby pochodzenia organicznego – rozumie się przez to
wytworzone przy udziale materii organicznej, w warunkach
nadmiernego uwilgotnienia, **gleby torfowe i murszowe**;

Gleby organiczne wytworzone z torfów, murszy, mułów czy gytii z uwagi na zgromadzone w nich zasoby węgla, a także zdolności do magazynowania wody mają olbrzymie znaczenie środowiskowe. W ostatnim pięćdziesięcioleciu wiele z tych gleb uległo silnym przekształceniom, nie tylko ze względu na odwodnienie w wyniku melioracji, ale też zmiany rolniczego użytkowania z pastwisk i łąk trwałych na grunty orne. Obniżenie poziomu wód gruntowych powoduje nieodwracalne przeobrażenia utworów organicznych.

Problem

Szacuje się, że przy obecnym tempie ubytku materii organicznej, powierzchnia gleb torfowych w Polsce może się zmniejszyć w ciągu 100 lat o połowę (Bieniek, Łachacz 2012).

Odwodnione i rolniczo użytkowane gleby torfowe będą ulegać niekorzystnym przekształceniom według schematu: gleby torfowe →gleby murszowo-torfowe → gleby mineralno-murszowe →gleby murszowate →gleby murszaste →gleby mineralne (Piaścik, Gotkiewicz 1995).

Głównym celem badań realizowanych w latach 2016/2017, w ramach zadania 1.3 w Programie Wieloletnim IUNG-PIB była ocena aktualnego stanu gleb pochodzenia organicznego z uwzględnieniem czynników wpływających na te zmiany. Dla potrzeb badań wytypowano 20 konturów glebowych (obszarów), reprezentujących kombinację kompleks przydatności użytków zielonych i typ gleby, które w trakcie tworzenia mapy glebowo-rolniczej w skali 1: 25 000 były najliczniej reprezentowane w pokrywie glebowej naszego kraju np. 2zEtm, 3z Etm, 2zM.pl, 3z M.pl, 2zTn, 3z Tn i 2zTn:pl.

Przykład konturu występowania gleb pochodzenia organicznego (woj. warmińsko-mazurskie). Kropkami oznaczono lokalizacje gleb, z których pobrano próbki do analiz laboratoryjnych (czerwoną kropką oznaczono lokalizację profilu wzorcowego.)

Przykład

.....Opinia dotyczy oceny pochodzenia organicznego bądź mineralnego gleb, położonych w oznaczonych jako działki położonej w obrębiena podstawie analiz fizyko-chemicznych próbek glebowych i wizji terenowej gruntów.

W wyniku przeprowadzonych prac terenowych została sporządzona dokumentacja z ponownej klasyfikacji gruntów,
.....

Wnioski końcowe.

W badanym obszarze przeważają gleby wytworzone z piasków polodowcowych.

Mając na względzie ustalenia opisane powyżej należy stwierdzić, że w odkrywkach zamieszczonych w tabeli, dla wszystkich glebznaczonych typem AB (5 odkrywek), oraz w typach oznaczonych literami E lub EZ (pozostałych 19 odkrywek), w przypadku gdy zawartość substancji organicznej nie przekracza 10%, mamy do czynienia z glebami mineralnymi.

Obecność gleb organicznych potwierdzono tylko w 6 z 24 badanych odkrywek (25%).

Oznacza to, że w przypadku gruntów położonych na sandrach równiny kurpiowskiej w okolicy, przed przystąpieniem do naliczenia opłat za wyłączenie terenów z gospodarki rolnej lub leśnej, warto sprawdzić które części terenu pod inwestycje faktycznie podlegają obowiązkowi odpłatności.

**Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w sprawie
gleboznawczej klasyfikacji gruntów (Dz. U. z dnia 14 listopada 2012 r.
– Dz.U.2012.1246)**

§ 1. Rozporządzenie określa:

1) urzędową tabelę klas gruntów;

2) sposób i tryb przeprowadzania gleboznawczej klasyfikacji gruntów, zwanej dalej „klasyfikacją”.

§ 2. Urzędową tabelę klas gruntów określa załącznik do rozporządzenia.

§ 3. Klasyfikację przeprowadza starosta z urzędu albo na wniosek właściciela gruntów podlegających klasyfikacji albo innego władającego takimi gruntami wykazanego w ewidencji gruntów i budynków, zwanych dalej „właścicielem”.

§ 4. Z urzędu klasyfikację przeprowadza się:

- 1) na gruntach, które nie zostały dotychczas sklasyfikowane;
- 2) na gruntach zmeliorowanych – po upływie 3 lat od wykonania urządzeń melioracji wodnych;
- 3) na gruntach objętych postępowaniem scaleniowym;**
- 4) na gruntach, na których starosta zarządził przeprowadzenie modernizacji ewidencji gruntów i budynków albo okresowej weryfikacji danych ewidencyjnych – w przypadku zmiany użytków gruntowych na gruntach podlegających klasyfikacji;
- 5) po wystąpieniu klęski żywiołowej powodującej zmiany środowiska glebowego;
- 6) po zalesieniu gruntów na podstawie przepisów o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub na podstawie przepisów o wspieraniu obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

- **gleboznawcza klasyfikacja gruntów** – podział gleb na klasy bonitacyjne ze względu na ich wartość rolniczą ustaloną na podstawie genetycznych cech gleby,
- **klasa bonitacyjna** – grupa gleb wyróżnionych porównawczo na podstawie określonych ilościowo zdolności produkcyjnych w odniesieniu do wszystkich podstawowych roślin uprawnych.

§ 5. 1. Przeprowadzenie klasyfikacji obejmuje:

- 1) analizę niezbędnych materiałów stanowiących państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny;
- 2) przeprowadzenie czynności klasyfikacyjnych w terenie;
- 3) sporządzenie projektu ustalenia klasyfikacji;
- 4) rozpatrzenie zastrzeżeń do projektu klasyfikacji;
- 5) wydanie decyzji o ustaleniu klasyfikacji.

**2. Czynności, o których mowa w ust. 1 pkt 1–3,
przeprowadza osoba upoważniona przez starostę, zwana
dalej „klasyfikatorem”.**

§ 7. 1. Przeprowadzenie czynności klasyfikacyjnych w terenie obejmuje:

- 1) sporządzenie opisu fizjograficznego;
- 2) ustalenie zasięgu gruntów podlegających klasyfikacji;
- 3) badanie profili glebowych, w tym określenie uziarnienia w ich poszczególnych poziomach genetycznych oraz szczegółowe określenie na mapie ewidencyjnej miejsca przeprowadzania tych badań;
- 4) ustalenie rodzaju zbiorowisk roślinnych na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych;
- 5) ustalenie typu siedliskowego lasu, jego drzewostanu, podszycia i runa na gruntach leśnych;
- 6) ustalenie rodzaju i gęstości zadrzewień i zakrzewień gruntów zadrzewionych i zakrzewionych;
- 7) zaliczenie gruntów do odpowiedniego typu, rodzaju i gatunku gleby, rodzaju użytku gruntowego oraz klasy bonitacyjnej;
- 8) ustalenie zasięgu konturów typów gleb oraz klas bonitacyjnych.

§ 8. 1. Po przeprowadzeniu czynności klasyfikacyjnych w terenie klasyfikator opracowuje projekt ustalenia klasyfikacji.

2. Projekt ustalenia klasyfikacji obejmuje:

1) mapę klasyfikacji, sporządzoną na kopii mapy ewidencyjnej, zawierającą w szczególności:

a) granice obszaru objętego klasyfikacją,

b) ustalone granice zasięgów typów gleb,

c) ustalone granice zasięgów konturów klas bonitacyjnych,

d) położenie odkrywek glebowych,

e) dane opisowo-informacyjne:

- oznaczenie jednostki ewidencyjnej i obrębu, oznaczenie skali,

- oznaczenia typów, rodzajów i gatunków gleb, rodzajów użytków gruntowych oraz klas bonitacyjnych,

-numery konturów klas bonitacyjnych oraz odkrywek glebowych;

...Protokół z klasyfikacji nie zawiera danych wymaganych wspomnianym Rozporządzeniem. Stwierdzono brak charakterystyki gruntów objętych klasyfikacją – protokół nie zawiera informacji dotyczących ukształtowania powierzchni, wzniesienia nad poziom morza, opadów atmosferycznych, istniejących budowli melioracyjnych; dane dotyczące stosunków wodnych są wysoce lakoniczne. Nie zostały wskazane dominujące rodzaje użytków gruntowych ani dominujące klasy bonitacyjne gleby. Nie podano informacji odnośnie mapy ewidencyjnej, nie zamieszczono zestawienia opisów odkrywek glebowych.

Mapa klasyfikacyjna nie zawiera oznaczeń typów, rodzajów i gatunków gleb, zgodnych z Tabelą Klas Gruntów, stanowiącą załącznik do w/w Rozporządzenia. Występujące na mapie klasyfikacyjnej opisy typów gleb odnoszą się do innej klasyfikacji gleb niż stosowana na potrzeby bonitacji gruntów (np. FB, FBZ). Brak opisów rodzajów i gatunków gleb (poza jednym szczątkowym opisem FB5c – który jest sprzeczny z opisem odkrywek zlokalizowanych w obrębie opisywanego wydzielenia).....

.....Olbrzymie wątpliwości wzbudza wykonanie wszystkich odkrywek glebowych wzdłuż granicy działki. Lokalizacja taka nie może zostać uznana za reprezentatywną dla większego wydzielenia. Nie zostały wykonane badania glebowe w miejscach, które są najbardziej odpowiednie dla wykonania analiz profilu, tj. w centralnych częściach modyfikowanych konturów klasyfikacyjnych. Nie wykonano również odkrywek zasięgowych, choć należałoby się spodziewać, że - według uzasadnienia zmian zamieszczonego w protokole – niekorzystne warunki wpływają na obniżenie jakości wszystkich gleb w obrębie działki, **a nie tylko gleb w klasach III/IIIa/IIIb.....**

Prawo geodezyjne i kartograficzne.

zmiany, o które wnosi

Polskie Stowarzyszenie Klasyfikatorów

Gruntów

1° *Dopisanie - jako kolejnego elementu prac geodezyjnych - definicji prac klasyfikacyjnych, odpowiadającej obecnie czynnościom klasyfikacyjnym w terenie oraz sporządzaniu map klasyfikacyjnych lub aktualizację map glebowo-rolniczych (prace klasyfikacyjne jako podzbiór prac geodezyjnych).*

Zabieg ten umożliwi wprowadzenie definicji prac klasyfikacyjnych do systemu prawnego oraz zapewni kierowanie pracami klasyfikacyjnymi przez osoby posiadające uprawnienia zawodowe z zakresu klasyfikacji gruntów, bez niepotrzebnej ingerencji (konieczności dokonania szeregu zmian czysto redakcyjnych) w szereg przepisów samej ustawy, w tym rozdziału o wykonywaniu prac geodezyjnych.

2° *Wprowadzenie nowej kompetencji, a w ślad za tym nałożenie na WINGiK obowiązku weryfikowania przypadków rażącego zaniżenia klas gruntów, umożliwi temu organowi kierowanie stosownych wniosków w postępowaniach dyscyplinarnych prowadzonych wobec osób posiadających uprawnienia zawodowe z zakresu klasyfikacji gruntów, bez ingerencji w przepisy dotyczące tych postępowań, zawarte w dalszej części ustawy pgik.*

3° *Proponuje się, aby uprawnienia zawodowe z zakresu klasyfikacji gleb mogły otrzymywać wyłącznie (wyjątek – tytuł profesora z zakresu gleboznawstwa) osoby, które ukończyły kurs w zakresie gleboznawstwa, gleboznawczej klasyfikacji gruntów i kartografii gleb lub studia podyplomowe w zakresie gleboznawstwa, gleboznawczej klasyfikacji gruntów i kartografii gleb, organizowane przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, lub inną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi, wskazaną przez tego ministra, oraz odbyły właściwą praktykę zawodową. Daje to rękojmię jednolitego systemu przygotowania klasyfikatorów gruntów do wykonywania prac klasyfikacyjnych, przy zapewnieniu bezpośredniego nadzoru merytorycznego Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Proponowane zapisy:*

- *niezależniają proces nadawania uprawnień od kierunków studiów kończonych przez osoby egzaminowane, co jest istotne, gdyż zawód klasyfikatora, po uzyskaniu kwalifikacji zawodowych w IUNG w Puławach podejmują geodeci, leśnicy, ogrodnicy, kartografowie, rolnicy, specjaliści ochrony środowiska ect., z których istotna część skupiona jest w Polskim Stowarzyszeniu Klasyfikatorów Gruntów,*
- *umożliwiają odbywanie praktyki zawodowej po ukończeniu studiów podyplomowych w IUNG, kształcącym w zawodzie klasyfikatora, czyli praktyka zawodowa odbywa się już po formalnym uzyskaniu jednolitych w skali kraju kwalifikacji zawodowych, potwierdzonych egzaminem dyplomowym ukończenia studiów,*
- *ogranicza koszty postępowania, które musi ponieść zainteresowany, poprzez określenie ścieżki nabywania uprawnień w sposób analogiczny, jak w przypadku uprawnień z zakresu geodezyjnych pomiarów podstawowych, redakcji map oraz fotogrametrii i teledetekcji (bez postępowania sprawdzającego), gdyż kwalifikacje zawodowe tych osób potwierdza dyplom ukończenia studiów podyplomowych, natomiast sprawdzeniu powinna podlegać jedynie praktyka zawodowa, przy minimach określonych przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi.*

4° *Potrzebny jest przepis przejściowy, dający możliwość wykonywania zawodu klasyfikatora na zasadach dotychczasowych osobom, które wykonują ten zawód obecnie, często posiadają wieloletnią praktykę zawodową. Okres ten (proponuje się okres pięcioletni) umożliwi dopełnienie formalności przedłożenia Głównemu Geodecie Kraju dokumentów wykazujących wymaganą praktykę zawodową.*

5° PSKG uważa, że w zakresie uprawnień klasyfikacyjnych, należy nałożyć na Głównego Geodetę Kraju obowiązek współpracy z ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi oraz z organizacjami społeczno-zawodowymi działającymi konkretnie w obszarze klasyfikacji gruntów, a nie ogólnie pojętej geodezji i kartografii.

Konkludując – powyższe informacje jednoznacznie dowodzą o pilnej konieczności prawnego uregulowania uprawnień w zakresie klasyfikacji gruntów. Jest to zgodne z oceną Dyrekcji IUNG – PIB i Zarządu PSKG, że działalność szkoleniowa nie wystarczy, gdyż wymagane są pilnie działania legislacyjne.

Literatura:

1. Bieniek A., Łachacz A.: Ewolucja gleb murszowych w krajobrazie sandrowym. [W]: Wybrane problemy ochrony mokradeł. A. Łachacz (red.). Współczesne Problemy Kształtowania i Ochrony Środowiska. Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Katedra Gleboznawstwa i Ochrony Gleb, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 2012, 111-131
2. Piaścik H., Gotkiewicz J.: Procesy degradacji na odwodnionych torfowiskach terenów młodo glacialnych. Zesz. Probl. Post. Nauk Roln., 1995, 418: 185-190.